

Enerji Sempozyumu'nun Açılışına Enerji ve Çevre Uyumu Damgasını Vurdu...

'ENERJİ AHLAKI OLUŞTURULMALI'

TMMOB 8. Enerji Sempozyumu, 17 Kasım 2011 tarihinde İstanbul Kültür Üniversitesi'nde açılış konuşmalarıyla başladı. Açılış konuşmalarında Türkiye'nin ve dünyanın enerji açısından içinde bulunduğu durumu irdeleyen konuşmalar yapılırken, fosil enerji kaynaklarıyla ilgili sıkıntılara değinildi. Enerji ve çevre uyumunun ön planda tutulduğu konuşmalarda, yenilenebilir enerji kaynaklarının önemi vurgulandı. EMO 42. Dönem Yönetim Kurulu Başkanı Cengiz Göltaş, "Çevre, doğal yaşam ve kültürel miras içinde değerlendirilmesi gereken, insanlığın var oluşundan geleceğe uzanan süreçte bizden sonraki kuşaklara bırakacağımız en önemli toplumsal varlığımız olarak ortak sorumluluğumuz olmak zorundadır. Bu anlayış içerisinde hareket edebilmek için bir enerji ahlakının oluşturulması, tam da bu ekseninde demokrasinin katılım ile ilişkisinin enerji yatırımlarında karar verme süreçlerinde işletilmesi gerekir" dedi.

Sempozyum Düzenleme Kurulu Başkanı Gazi İpek, açılış konuşmasında sempozyum hazırlıkları ve sempozyum programı hakkında katılımcıları bilgilendirdi. İpek, enerji sempozyumlarında dönemin enerji politikalarının değerlendirilmesinin ve çözüm yollarının tartışılmasının amaçlandığını kaydetti. Bu sempozyumda, 2008 ekonomik krizinin yol açtığı siyasi ve toplumsal sonuçlar ve enerji politikalarına etkilerini ele almayı hedeflendiğini kaydeden İpek, bu nedenle sempozyumun uluslararası bir nitelikte düzenlendiğini kaydetti. Üç gün sürecek olan sempozyumda, 13 oturum ve 3 panel düzenleneceği bilgisini veren İpek, 13 oturumda toplam 40 bildiri sunulacağını bildirdi. Yurtdışından sempozyuma 12 konuşan katıldığını kaydeden İpek, "Son ekonomik kriz, geçtiğimiz 30 yılda yapılan özelleştirmelerin onlarca katı kamulaştırmayla çözülmeye çalışılmış ve özelleştirme rüyası büyük bir fiyaskoyla sonuçlanmıştır. İlginçtir ki, dünyadaki birçok ülke enerjideki stratejik kurumlarını kamu kontrolüne alırken, Türkiye'de ise özelleştirme uygulamaları devam etmektedir" diye konuştu.

Enerji Eğitimine Özel Önem

İstanbul Kültür Üniversitesi Rektörü Dursun Koçer adına İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Durmuş Dünder, üniversite olarak 2 yıldır enerji konusuna özel

önem verdiklerini, gelecek yıl da "Uluslararası Enerji Politikaları" bölümünün kurulması için başvuruda bulduklarını bildirdi. Enerjinin ekonomi ve ulusal güvenliği doğrudan ilgilendiren yaşamsal bir olgu olduğuna dikkat çeken Dünder, enerjinin zamanında, kesintisiz, ucuz ve kaliteli sağlanabilmesinin ayrımsız tüm insanlar için su, hava kadar gerekli temel bir hak olduğunu vurguladı. Bu özelliklerden birinin sağlanamamasının enerji güvenliğinin ortadan kalkması anlamına geldiğini kaydeden Dünder, enerji alanının yaşamın sürdüğü hemen her alanla ilgili olduğuna da işaret ederek, dış politika, ekonomi, sanayi, çevre, hukuk ve eğitim politikasına kadar uzanan geniş bir yelpazede alanların birbiriyle ilişkisinin ele alınması gerektiğini belirtti. Durmuş Dünder, kömür, petrol ve doğalgaz olmak üzere 3 fosil yakıtın dünyadaki payının yüzde 87 olduğunu, Türkiye'de de bu oranının yüzde 89 olduğunu kaydederken, kısıtlı fosil kaynakların sıcak ve soğuk savaşırlara yol açtığını, Ortadoğu'nun bu anlamda hedef bölge konumunda olduğunu söyledi.

Enerjide yüzde 72 dışa bağımlı olan Türkiye'nin yerli ve yenilenebilir enerji kaynakları kullanımıyla fosil kaynaklara bağımlılığını azaltıp, küresel ısınmaya neden olan sera gazı salımını azaltmasının önemine dikkat çeken Prof. Dünder, jeotermal ve biyoyakıtların rüştünü ispatlamış kaynaklar olarak bugün olduğundan daha fazla ilgiyi hak ettiğini

Gazi İpek

belirtti. Dünder, Fukushima'daki felaket sonrası nükleer enerjiye ilişkin zaten var olan kaygıların daha da derinleştiği ve bu kaynağa ilişkin kullanım beklentilerinin yarı yarıya düşürüldüğü bilgisini verdi.

WFEO'dan TMMOB'ne Destek

WFEO İkinci Başkanı Marwan Abdelhamid, örgüt başkanı ile birlikte bu etkinliğe katıldıklarını, çünkü TMMOB'ye odalar aracılığıyla verdikleri tam desteği göstermek istediklerini söyledi. WFEO hakkında bilgi veren Abdelhamid, örgütün 1968 yılında bölgesel mühendislik organizasyonu üyeleri tarafından UNESCO şemsiyesi altında Paris'te oluşturulduğunu, 90'dan fazla ülkedeki mühendislik örgütlerini ve 15 milyondan fazla dünya mühendisini temsil ettiğini bildirdi. WFEO'nun enerji alanına yönelik perspektifini de sunan Abdelhamid, pahalı enerji kaynağı kullanımına karşı farklı enerji karışımlarına ilişkin uzun zamandır tartışmaların sürdürüldüğünü, seçeneklerin çok olduğunu, ancak bu seçenekler arasında rüzgar ve güneşin en mantıklı ve en sürdürülebilir çözümleri sağladığını savundu. Gelişmekte olan ülkelerin nükleer enerjiye yöneliminin hem yüksek maliyet hem de teknolojik açıdan tercih edilebilir olmadığını anlatan Abdelhamid, potansiyel nehir yataklarının pek çok ülkeden geçiyor olmasının başka bir sorun oluşturduğunu, kömür kullanımının da engellenmesi gerektiğini savundu. Abdelhamid, enerji alanına yönelik jeopolitik değerlendirmesini de şu sözlerle aktardı:

"Yeni Ortadoğu bölgesi oluşmaktayken, yeni bir yola doğru yönelmekte, yeni siyasi çözümler aranmaktadır. Bunlar arasında çok katmanlı işbirlikleri vardır. Bunlar arasında diğerlerinden ayırt edilebilir mesafeler yoktur. Enerji konusu yalnızca su, çevre, demokrasi, sığın-

macılar, emek, zorunlu tesisler ekseninde ele alınırsa halledilebilir. Bunların bütünlüklü olarak hangi girdilere ihtiyacı olduğu hesaplanır. Dünyanın giderek büyüyen artan enerji ihtiyacına yanıt vermek, bununla birlikte iklim değişikliğine katkıda bulunan sera gazı artışına yönelik önlem alınması çok önemli hale gelmiştir. 2 ay önce yapılan toplantıda biz düzenlemiştik bu toplantıyı, bu meselelere dikkat çektik. Bu toplantıda, WFEO Cenevre Enerji deklarasyonu oluşturuldu. Bu deklarasyonda birinci olarak herkes için kaliteli yaşamın garanti altına alınması ve bütün kaynakların gözönünde bulundurulması gerektiğini söyledi. Gözardı edilemez maliyetlerin hafifletilmesi gerekmektedir. Herhangi bir teknolojinin çevre üzerindeki etkilerinin ayrıca ele alınması gerekiyor. Hedefimiz karbon enerjinin düşük olduğu enerji kaynağını garanti altına almaktır. Düşük karbon ekonomisine geçiş kayda değer bir zaman gerektirmektedir. Özellikle ulaşım alanında zaman gerektirmektedir."

Ezber Bozma Zamanı

EMO 42. Dönem Yönetim Kurulu Başkanı Cengiz Göltaş, sempozyumun demokratik ve çok sesli yanıyla 15 yıldır değerli bir kürsü oluşturduğuna dikkat çekerek, yapılan tartışmaların ve ortaya çıkan görüşlerin enerji politikalarını oluşturanlar tarafından dikkatle değerlendirilmesi gerektiğini söyledi. Yakın zamanda yurtiçinde ve yurtdışında bir dizi önemli gelişme yaşandığına dikkat çeken Göltaş, konuşmasını şöyle sürdürdü:

"Bunlardan ilki daha bir hafta önce 9 Kasım 2011 tarihinde yayınlanan ve içerisinde çok çarpıcı ifadeler bulunan Uluslararası Enerji Ajansı'nın (IEA) Dünya Enerji Görünümü 2011 Raporu idi. Sempozyum çalışmalarında içerisinden de tartışmalara konu olacağına inandığım bu rapora göre deyim yerindeyse 'dünyanın bir yol ayrımına geldiği ve artık hep birlikte bir karar verme arifesinde' olduğumuzdan söz ediliyor.

Raporda; 'Dünyanın geniş kapsamlı sonuçlara yol açacak sürdürülemez enerji geleceği ile kendisini kilitlediği' vurgusu yapılarak, enerji politikalarında cesur önlemler alınmadığı takdirde, dünyanın güvenli ve etkili olmayan, yüksek karbon içeren enerji üretimi karşısında önümüzdeki 25 yıl içinde, hava sıcaklığında meydana gelecek 3,5 derece artış sonucunda dünyadaki canlı türlerinin yüzde 40 ile yüzde 70 arasındaki bölümünün nesli yok olma tehlikesi ile karşı karşıya kalacağından söz edilmekte.

Böylesine çarpıcı bir değerlendirmenin OECD bünyesinde faaliyet gösteren bir enerji ajansı tarafından

Marwan Abdelhamid

yapılıyor olması, gezegeni enerji kaynaklarını kontrol etmek adına açlık ve savaşlara sürüklemekten çekinmeyen ve eşitsiz tüketim felsefesinin nimetlerini, yani dünya varlıklarını sonuna kadar kullanan dünyanın zenginleri tarafından oluşturulmuş bir kurum tarafından ifade ediliyor olması ayrı bir trajedi komik durum oluşturuyor aslında. Demek ki, başta enerji kaynakları olmak üzere hemen her şeyi piyasa, kar ve müşteri ekseninde görenler için de artık kral çıplak ya da kara görünmüş durumda.

Esas olarak bu noktada, uluslararası bir sempozyum kapsamında, bugün yeni ve farklı bir şeyler söylemenin, tam da ezberi bozmanın zamanıdır diye düşünüyorum. Artık birçoğumuzun kanıksar hale geldiği mevcut kaynakların ne durumda olduğu ve ne oranda kullanıldığına ait bilgiler, ya da kuru üretim ve tüketim istatistiklerine dair onlarca yüzlerce rakam ile dünyada ne barış ne de adil bir bölüşüm sağlanamamıştır. Bugün tam tersine Uluslararası Enerji Ajansı'nın da, Birleşmiş Milletlere ait birçok kurumun kalkınma, sanayileşme ve insani gelişim raporlarında da söz edilenlere ait gerçek şudur. İkinci Dünya Savaşı'ndan bu yana geçen 65 yıl 'sürdürülebilir kalkınma' denilen kavramın dünyanın zengin egemen azınlığının kendi arasında geliştirdikleri bir iç hukuk olmasının dışında bir karşılığı yoktur."

Sihirli Reçete Müşteri Bulamıyor

Bugün gerek Türkiye, gerekse tüm dünyada "sihirli bir reçete" olarak sunulan liberal piyasanın, onların deyimiyle artık "müşteri" bulmamakta olduğunu ifade eden Göltaş, "Halen bu duruma en çarpıcı örneği ise artık sadece Av-

Cengiz Göltaş

rupa'nın gelişmiş ülkelerindeki yaşanan finans krizleri ile oluşan halk tepkilerinde, ya da Asya ve Afrika'nın açlık ve yoksulluk ile kendi kaderlerine terk edilmiş insanların başlarını kaldırması ile değil, finans kapital zorbanın merkezinde yani Wall Street'te sokağa çıkan insanların adalet ve insanca yaşam taleplerinde görüyoruz" dedi.

Kalkınma Efsanesi

Kalkınma meselesinin belki de işin "püf noktası" olduğunu söyleyen Cengiz Göltaş, enerji konusunda yapılan hemen her etkinlikte kalkınma, gelişme ya da ilerleme konusuna özel bir vurgu yapıldığını anımsattı. "Bu durum aslında Doç. Dr. Fikret Başkaya'nın 'Kalkınma' isimli makalesinde belirttiği gibi, gerçek dünyada bir karşılığı bulunmasa, ya da mantıklı tutarlılıkları olmasa da insanların kendi ürettikleri efsanelere inanmalarına benzer bir şekilde son yarım yüzyılda yaşanıyor" diyen Göltaş, günümüzde enerji politikalarının merkezine sürekli kalkınma ve gelişme döngüsü konularak tüm dünyanın hareket etmesini de "en yaygın efsane" olarak nitelendirdi. Göltaş, bu durumu şöyle değerlendirdi:

"Oysa ki, kapitalist küreselleşme çağında, egemenlik ilişkisini sürdüren bir avuç ülkenin içinde bulunduğu tüm gelişmiş standartlara, dünyanın geri kalanını sömürgeleştirdiği, beşeri ve doğal kaynaklarını yağmaladığı ve kültürlerini talan ettiği koşullarda geldiğini görmemek ve bir gün tüm ülkelerin aynı zenginlik içerisinde tüketim kervanına katılacaklarını ileri sürmek kapitalizmin işleyiş yasalarını anlamayanlar için tam bir zihinsel bulanıklık yaratmak anlamına gelmektedir."

Başkaya'nın haklı olarak "Bu herkes için kalkınma ve zenginlik nasıl olacak? Eğer birinin zenginliği diğerinin yoksulluğu pahasına mümkün oluyorsa, eğer aradaki ilişki eşitliğe dayanmıyorsa ve bu ilişki sömür, egemenlik ve tabiiyet ilişkisiyse, birinin konumu diğeri tarafından belirleniyorsa, biri diğeri ile nasıl denk olacak" sorularını sorduğuna dikkat çeken Göltaş, "Bu önemli soru enerji politikalarının dünya ve ulusal ölçekte nasıl tarif edileceği ile de birebir ilgilidir. Bu mesele, kölelik sisteminin bulunduğu koşullarda her kölenin bir gün efendi olabileceğini, iddia etmek kadar abes olacaktır" dedi.

Göltaş, konuşmasını şöyle sürdürdü:

"Uluslararası yatırım danışmanlığı yapan bir şirketinin 27 Ekim 2011 tarihinde yayınlanan 'Türkiye'nin Küresel Üstünlükleri' isimli raporunda; istihdama elverişli bir işgücü havuzu oluşturan yüksek işsizlik, uzun çalışma saatleri, ucuz ama üretken iş gücü ve hatta işçilerin az hasta olması Türkiye'nin üstünlükleri arasında sıralanı-

yor. Yani küresel sermayenin ülkemize yatırım yapması için teşvik unsuru olarak öne sürülen şeyler, ülkemizde gelişme ve refahın artırılması değil, ucuz işçilik, daha çok çalışma ve daha az hastalanma olarak uluslararası sermayenin tercihlerine sunulmakta.

Yine yakın tarihte gündeme gelen ve sizlerle paylaşmak istediğim bir başka çarpıcı açıklamada Birleşmiş Milletler İnsan Gelişim Endeksi 2011 yılı raporuna göre Türkiye'nin kişi başına gelir, eğitim ve sağlık hizmetleri esas alındığında ne yazık ki 92. sırada yer alması. Tüm bunları enerji ile doğrudan ilgili olduğu için belirtme ihtiyacı duyuyorum. Hiç kuşku yok ki bir ülkenin enerji politikalarını tartışırken, sanayiden, tarıma, ulaşımdan madencilığe, eğitimden ulusal güvenliğine kadar bir çok farklı unsuru birlikte değerlendirmek gerekiyor.

Gerek dünya ölçeğinde, gerekse ülkemizde enerji alanında bütün bu alt başlıkların içerisinde en önemli unsuru ise, sizlerin de yakından bildiği gibi çevre-enerji ilişkisi oluşturmaktadır. Çevre, doğal yaşam ve kültürel miras içinde değerlendirilmesi gereken, insanlığın varoluşundan geleceğe uzanan süreçte bizden sonraki kuşaklara bırakacağımız en önemli toplumsal varlığımız olarak ortak sorumluluğumuz olmak zorundadır.

Bu anlayış içerisinde hareket edebilmek için bir enerji ahlakının oluşturulması, tam da bu ekseninde demokrasinin katılım ile ilişkisinin enerji yatırımlarında karar verme süreçlerinde işletilmesi gerekir. Ancak böyle bir enerji ahlakı ile, ne dünyada, BP'nin Meksika Körfezi'nde patlayan petrol platformu ile Okyanusta yaşanan çevre felaketi, ne Çernobil'den sonra Fukuşima Nükleer Santral kazası ile bir kez daha girilen korku tüneli, ne de bir zamanlar dünyanın sayılı gölleri arasında yer alan Aral Gölü'nün haritadan silinmek üzere olması söz konusu olabilirdi.

Enerji ahlakının ülkemizdeki olumsuz yansımalarına baktığımızda ise, halen yaşadığımız halk tepkilerine rağmen gündeme gelen başta Doğu Karadeniz ve Munzur olmak üzere her akarsunun yağmalanmasına dönüşen HES projeleri, enerji talebi gerekçe gösterilerek siyasal bir tercih olarak dayatılan nükleer santral kurma girişimleri ya da, giderek yaygınlaşan ve üretimdeki payı artan ithal kömür ve doğalgaz santralleri ile artan dışa bağımlılığımız ve yaşadığımız neoliberal dönüşüm ile dünyanın en pahalı elektriğini kullanmak zorunda bırakılmamız enerji ahlakında ve enerji demokrasisinde sınıfta kaldığımızı gösteren en yalın gerçekler olarak karşımızda duruyor."

Bilim ve Akli Toplumsal Fayda ile Buluşturuyoruz

TMMOB'nin söylemlerinin ve değerlendirmelerinin, siyasal iktidarları ve küresel sermayenin sözcülüğünü üstlenen kesimleri rahatsız ettiğine dikkat çeken Göltaş, şöyle konuştu:

"Hatta bu rahatsızlıklar çıkar ilişkilerine ayak bağı olmak ile, hukuksal mücadelemiz 'Oda terörü' uygulamak ile ve en çok da üstümüze vazife olmayan işlerle uğraşmak, tırnak içinde siyaset yapmak ile suçlandı. Bizler KHK ile sesimiz kısıtılmaya çalışılsa da bundan sonra da bilim ve akli toplumsal fayda ile buluşturmaya, sözü-müzü bu ülkenin en geniş çalışan ve üreten kesimleri ile buluşturmaya devam edeceğiz.

Aslında söylediklerimiz son derece sade ve anlaşılır şeyler. EMO olarak enerji politikalarında son 25 yıl içerisinde yapılan tercihler ve sonuçlarını tarihsel, sosyal ve siyasal bir bütünlük içinde görmeye ve sorgulamaya çalışıyoruz.

Ancak böyle bir sorgulama ile enerji sektöründe yaşanan neoliberal piyasa ekonomisinin yarattığı bir sonuç olarak, kurulu gücümüzün neden yüzde 65'inin fosil yakıtların tüketildiği termik santrallerden oluştuğunu, yine bu yüzde 65'lik termik gücün yüzde 17'lik yerli linyit santraller dışında kalan yaklaşık yüzde 50'sinin başta doğalgaz olmak üzere ithal kaynaklar ile elektrik üretimine yönlendirildiğini, bu amaçla 1990 yılında 3 milyar 246 milyon metre küp olan doğalgaz ithalatının 2010 yılında hangi mantıkla 33 milyar 247 milyon metreküpe çıktığını ve 4628 sayılı Elektrik Piyasası Yasası ile ülkemiz elektrik enerjisinin ucuz, sürekli, çevreye uyumlu ve güvenilir hale getirilip getirilmediğini, sektörde yaşanan serbestleştirme, özelleştirme süreçlerinin gerek sektörde çalışanların iş ve istihdamında, gerekse mevcut talep artışına uygun yeni yatırımların planlanması ve hayata geçirilmesinde ne tür olanaklar sağlayıp sağlamadığını, yerli ve yenilenebilir enerji kaynaklarının üretim içindeki payının bu yapısal dönüşümle ne oranda değerlendirilebildiğini, nükleer santral kurma çalışmalarının hangi teknik, sosyal ve hukuksal zemine dayandırıldığını, enerjinin etkin ve verimli kullanılmasının hangi bütünlük içinde ele alındığını ve son yapılan düzenlemeler ile aynı gün yayımlanan iki KHK'den biriyle Elektrik İşleri Etüt İdaresi'nin hangi ihtiyaçtan dolayı kapatıldığını ve sonra ne düşünülerek kapatılan bir kurum için yönetmelik yayımlandığını, enerji dağıtım özelleştirmeleri ile birçok bölgede oluşan belirsizlikler ile hangi toplumsal faydanın sağlandığını öğrenmeye çalışmak siyaset yapmak ise, TMMOB ve EMO siyaset yapmayı tüm kadrolarıyla layıkıyla bundan böyle de sürdürecektir."

Soğancı Enerji Tablosunu Ortaya Koydu

TMMOB Yönetim Kurulu Başkanı Mehmet Soğancı, TMMOB'nin enerji alanında ciddi bir fikri takip içerisinde olduğunu söyledi. Mehmet Soğancı, ülkenin enerji alanındaki durumuna ilişkin şu bilgileri verdi:

“Türkiye'nin 1990-2011 döneminde enerji talep, üretim, ithalat ve ihracatının gelişimi ile ilgili veriler incelendiğinde; 1990'dan bu yana, dışa bağımlılığın hızla arttığını görmekteyiz. 1990'da yüzde 48.1 olan talebin yerli üretimle karşılanma oranı, 2008'de yüzde 27.2'ye düşmüştür. Son dönemlerde izlenen politikaların sürdürülmesi halinde; birincil enerji tüketiminde dörtte üç oranında dışa bağımlılığının devam edeceği ve daha da artacağını söylemek mümkündür.

Yerli kaynaklardan üretilen enerji miktarındaki artışlar çok sınırlı olduğu için hızla artan enerji talebi karşılanamamaktadır. 1990'da 28.500 bin TEP olan net enerji ithalatının 2011'de 82.700 bin TEP'e ulaşacağı tahmin edilmektedir.

Birincil enerji tüketimi içinde ilk üç sırada yer alan ve neredeyse tamamına yakın bir bölümü ithal edilen ve petrol, doğalgaz ve taşkömürü için ödenen ithalat bedeli 2000'de 9.398 milyar dolarken; ithalat faturası 2010'da 38.462 milyar dolara yükselmiştir. Toplam ithalatın dörtte birine ulaşan enerji girdileri ithalati, dış ticaret açığının da en önemli etkenlerindedir.

Mehmet Soğancı

Öte yandan, ülkemizde 1980'lerden bu yana izlenen ve son yıllarda en üst düzeye varan özelleştirme-piyasalaştırma faaliyetlerinin en yoğun olarak uygulandığı alanlardan biri enerji sektörü olmuştur. Özellikle elektrik üretimi alanında; kamunun yeni yatırım yapması önlenmiş, yatırımların tamamen özel sektör eliyle yapılması esası benimsenmiş ve uygulanmıştır.

Yirmi elektrik dağıtım şirketinden onbiri özelleştirilmiştir. Kalan dokuz şirketin devirleri ise, özelleştirme ihalelerinde en yüksek teklifi veren şirketlerin taahhütlerini yerine getirmemeleri sonucu sonuçlanmamıştır.

Elektrik üretiminde, toplam kurulu gücün yüzde 48.32'si oranında olan EÜAŞ'ın 24.461,18 MW'lık kurulu gücünün, 13.320 MW'lık bölümünün, dört santralin tek başına, diğer bazı santrallerin ise beş ayrı grup halinde özelleştirilmesi söz konusudur.”

Elektrikte Tekel Uyarısı

TMMOB Yönetim Kurulu Başkanı, elektrik üretimi, toptan satışı ve dağıtımında, rekabet getirileceği gerekçesiyle kamu varlığı özelleştirmeler eliyle yok edilirken, dağıtımda tek bir özel sektör şirketler grubunun, sektörün yüzde 30'unu kontrol altında tutabilmesi rekabet hukukuna uygun görülebildiğine dikkat çekti. Belli başlı birkaç grup, sadece elektrik dağıtımında değil, üretimi ve toptan satış alanlarında da faaliyet göstererek yatay ve dikey bütünleşme ile hakimiyetlerini perçinlediğine işaret eden Soğancı, “Kamu tekeli yerini hızla az sayıda özel tekele bırakmaktadır. Ulusötesi enerji şirketlerinin birçoğu Türkiye'de faaliyete başlamış olup, faal özel sektör şirketleriyle birleşmeler, devralmalar da gündemdedir” uyarısında bulundu. Mehmet Soğancı, konuşmasını şöyle sürdürdü:

“Mevcut kurulu gücün dörtte birine yakın 12 546.17 MW kapasitesindeki 21 adet ithal kömüre dayalı elektrik üretim santrali yatırımlarının özel sektör eliyle lisans başvuruları ise; başvuru, inceleme-değerlendirme ve uygun bulma aşamasındadır. Bu santrallerin de lisans almasıyla, yatırımları sürenlerle birlikte, ithal kömüre dayalı santrallerin yaratacağı ilave kapasite 17 448.77 MW'ye ulaşacaktır. Başka bir deyişle mevcut Türkiye kurulu gücünün üçte birinden fazla güçte yeni ithal kömür santrali kurulması söz konusudur.

Doğalgazda Hayali Hedef

Doğalgazda durum daha vahimdir. Lisans alıp, yatırımları süren santrallerin kurulu gücü 8549.10 MW'dir. Başvuru, inceleme-değerlendirme ve uygun bulma aşamasındaki santrallerin kurulu gücü ise 25740.06 MW'dir. Bu santrallerin de lisans alması durumunda, lisans alıp yatırımı sürenlerle birlikte toplam 34309.16 MW kapasite ile bugünkü toplam kurulu gücün üçte

ikisi kadar, ilave doğalgaz santrali kurulacaktır. Bu santrallerin gereksineceği yıllık gaz ihtiyacı ise yaklaşık 40 milyar metreküpü aşmaktadır. Bu durumda kurulması öngörülen yeni doğalgaz yakıtlı elektrik üretim santrallerinin gaz ihtiyaçlarının, hangi ülkeden, hangi anlaşmalarla, hangi boru hatlarıyla ve hangi yatırımlarla karşılanacağı ise merak konusudur.

Yeni ithal kömür ve doğal gaz santrallerinin yaratacağı 51757.93 MW kapasite ile mevcut toplam kurulu güç kadar, yeni ithal doğal gaz ve kömür yakıtlı santral tesis edilmiş olacaktır. ETKB ve EPDK'nın sorumlu olduğu bu tablo, Türkiye'nin genel olarak dışa bağımlılığını, özel olarak elektrik üretimindeki dışa bağımlılığını daha da perçinleyecektir.

Bu bilgiler, ETKB'nin strateji belgelerinde yer alan, 'elektrik üretiminde doğalgazın payını yüzde 30'un altına düşürme' hedefinin maalesef boş bir hayal olarak kalacağını ortaya koymaktadır."

Enerjide dışa bağımlılığın arz güvenliğini ve ülkenin ekonomik ve sınaî geleceğini riske sokan önemli bir etken olduğunu, dışa bağımlılığı azaltmak için yerli ve yenilenebilir enerji kaynakları potansiyelimizin mevcut olduğunu anımsatan Soğancı, "Hidroelektrik, rüzgar, jeotermal, güneş, yerli linyit ve biyogaz potansiyeli olarak toplam 767 milyar kWh yıllık elektrik üretim kapasitesi değerlendirmeyi beklemektedir" dedi. Ancak Soğancı, Türkiye'de son yıllarda uygulanan, dileyenin dilediği yerde, dilediği kaynak veya yakıtla, dilediği teknolojiyle, dilediği zaman aralığında, yeterli denetim olmaksızın enerji yatırımı yapmasından vazgeçilmesi gerektiğinin de altını çizdi. Soğancı şöyle konuştu:

"Bu kaynakları, yerli mühendislik, yerli işgücü, yerli müteahhitlik ve yerli makine ekipman kullanımını öngören, yatırım yapılacak yörenin insanıyla, doğasıyla, çevreyle barışık, çevreye olumsuz etkileri asgariye indirilmiş olarak, belirli planlar çerçevesinde, kısa, orta ve uzun vadeli programlar dahilinde değerlendirmek gerekir. Kuşkusuz tüm bu çalışmalar, akşamdan sabaha sonuçlanabilecek işler değildir. Kısa, orta ve uzun vadeli planlamalarla ve bu planları gerçekleştirmeye yönelik uygulamalarla, bu kapasiteyi azami yerli katkıyla değerlendirmek mümkündür."

Mehmet Soğancı, enerjinin çağdaş bir insan hakkı olduğunu TMMOB'nin bugüne kadar sürekli söylediğini anımsatarak, "Bu nedenle, enerjinin tüm tüketicilere yeterli, kaliteli, sürekli, düşük maliyetli ve sürdürülebilir bir şekilde sunulması temel bir enerji politikası olmalıdır" diye konuştu.

TMMOB'den KHK Eleştirisi

TMMOB Yönetim Kurulu Başkanı Soğancı, konuşmasında AKP'nin çıkardığı kanun hükmünde kararnamelere de değindi. Soğancı, şöyle konuştu:

"AKP'nin iktidara geldiği 2002 yılından bu yana Türkiye, neoliberalizmin yönlendirdiği hızlı bir değişim sürecine girdi. AKP'nin her seçimde oylarını artırarak yeniden iktidara gelmesi ile bu dönüşüm kendi ifadeleriyle 'çiraklıktan kalfalığa, kalfalıktan ustalığa' hızlanarak sürdü. Türkiye'yi ekonomiden siyasete, toplumsal yaşamdan kamu yönetimine yeniden yapılandırma politikalarıyla hayatın tüm alanları -insanın, doğanın ve emeğin aleyhine- kapitalizmin gereklerine göre şekillendirildi. Tek başına iktidar olan, Meclis'ten her istediği düzenlemeyi çıkarabilen, ülkeyi torba yasalarla yönetme anlayışını getiren AKP'ye bu da yetmemiş olmalı ki ve genel seçimlere 2 ay kala, Meclis'i devre dışı bırakan, hükümete 6 aylık Kanun Hükmünde Kararname (KHK) çıkarma yetkisi veren Yasa, TBMM'nin 6 Nisan 2011 tarihli oturumunda kabul edildi.

AKP, Yetki Kanunu'yla 6 aylık dönemde 35 adet Kanun Hükmünde Kararname (KHK) çıkararak, bakanlıklar kurdu, kapattı; Devlet Planlama Teşkilatı'nı, Elektrik İşleri Etüt İdaresi'ni, Milli Prodüktivite Merkezi'ni lağvetti. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı bünyesinde de önemli değişikliklere gidildi. Kapattığı EİE için ertesi gün yönetmelik yayımladı. Böyle şaka gibi olaylar yaşandı.

ETKB bünyesinde 3'ü yeni olmak üzere, 8 ana hizmet birimi tanımlanırken, yeni birimlerden biri de Nükleer Enerji Proje Uygulama Dairesi Başkanlığı oldu. Görülüyor ki, AKP tüm dünyada nükleer enerjiden vazgeçilirken, Türkiye'yi uluslararası sermayenin 'nükleer çöplüğü' yapmakta kararlı.

Kamu yönetimi baştan aşağı yeniden şekillendirilirken meslek alanlarımız, mesleğimiz ve Örgütümüz üzerine planlanan değişikliklere ilişkin yasal zeminin oluşturulmasının da ilk adımları atıldı. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı bünyesinde kurulan Mesleki Hizmetler Genel Müdürlüğü'nün görev tanımlamasından anlıyoruz ki, AKP TMMOB'nin yetki alanlarına müdahale etmeye hazırlanıyor.

Çıkarılan tüm KHK'ları alt alta yazdığımızda Türkiye'nin yeni dünya düzenine eklenip, emperyalizme bağımlı hale getirilmesi için kamu yönetiminin nasıl yeniden düzenlendiğini görebiliyoruz.

Bu tablo bizlere bir kez daha nasıl zorlu bir süreçten geçtiğimizi ve mücadelemizi birleştirerek sürdürmemiz gerektiğini gösteriyor. Önümüzdeki süreç mesleğimiz ve Örgütümüz için de bir sınav niteliği taşıyor." ◀